

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЛЦДН у м.КОНОТОП
(місто знаходження НКП)

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Бюджетний дефіцит і управління ним

Освітній рівень “Бакалавр”
Спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник роботи:

(підпис)

О.В. Циганенко
(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

В.Р. Сімонова
(ініціали, прізвище)

Група:

РЕФЕРАТ

Дипломна робота. 34 с., 12 рис., 4 табл., 26 джерела.

Мета роботи – дослідження впливу бюджетного дефіциту на економіку та національну безпеку держави.

Об'єктом дослідження є дефіцит державного бюджету.

Методи дослідження: аналітичний, логіко-структурний підходи, статистичні та графічні методи обробки та надання інформації, а також порівняльний, економічний аналіз.

У першому розділі «Економічна сутність та роль бюджетного дефіциту» розглянуто загальні поняття бюджетного дефіциту та види. А також розкрито питання щодо причин виникнення бюджетного дефіциту в Україні.

У другому розділі «Бюджетний дефіцит як складова бюджетної політики України» проаналізований бюджетний дефіцит. Розглянуто вплив бюджетного дефіциту на державну економіку та національну безпеку держави.

У третьому розділі «Напрями підвищення ефективності управління бюджетним дефіцитом» здійснено оцінку скорочення дефіциту державного бюджету в Україні та ефективні джерела фінансування .

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ, ЕКОНОМІКА ДЕРЖАВИ, УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМ ДЕФІЦИТОМ, ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ТА ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ БЮДЖЕТУ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТ.....	7
1.1 Сутність бюджетного дефіциту та особливості формування.....	7
1.2 Види бюджетного дефіциту	10
1.3 Причини виникнення бюджетного дефіциту в Україні	12
2 БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ ЯК СКЛАДОВА БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	15
2.1 Вплив бюджетного дефіциту на державну економіку.....	15
2.2 Аналіз бюджетного дефіциту України за 2015-2019 роки.....	17
2.3 Вплив бюджетного дефіциту на національну безпеку держави.....	19
3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМ ДЕФІЦИТОМ.....	24
3.1 Скорочення дефіциту державного бюджету в Україні.....	24
3.2 Ефективні джерела фінансування бюджетного дефіциту	26
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи. Питання, щодо бюджетного дефіциту настає у момент незбалансованості в країні. Дефіцит, звичайно, є частиною бюджетного створення та економічного розвитку країни. Бюджетний дефіцит серйозно позначається на економічному зростанні та борговій чи бюджетній врівноваженості. Взагалі, дефіцит являє собою інструментом бюджетного налагодження та заміщення зв'язку із економічним розвитком. Багато вчених вивчали дану проблему, а саме: І. Лютий, І. Чугунова, Р. Солоу, С. Фішер, Дж. М. Кейнс, В. Парето та інші. Вони знаходили різні шляхи до стабільності та розвитку бюджетної політики.

На сьогодні, модернізація бюджетної політики у дефіциті бюджету відіграє значну роль, ще може бути підсилений рівень плану та прогнозу розміру дефіциту; ведення продуктивного засобу щодо споживання джерел відшкодування дефіциту; удосконалення податкової системи. Все вище зауважене показує актуальність роботи та зумовлює визначити мету, завдання, об'єкт та предмет даної теми.

Мета роботи: передбачає дослідження впливу бюджетного дефіциту на економіку та національну безпеку держави

Завдання, які поставлені для роботи:

- зрозуміти сутність бюджетного дефіциту та ознаки формування;
- вивчити види дефіциту;
- опрацювати причини виникнення бюджетного дефіциту;
- дізнатися, як вплинув бюджетний дефіцит на Україну;
- проаналізувати бюджетний дефіцит за останні роки;
- дослідити, які можуть бути скорочення щодо дефіциту бюджету в Україні;
- з'ясувати ефективні джерела фінансування бюджетного дефіциту.

Об'єкт роботи - дефіцит державного бюджету.

Предмет роботи - як теоретичні, так і практичні питання бюджетного дефіциту.

Методи роботи: системний, структурний, діалектичний, аналітичний, логіко-структурний, статистичні та графічні методи обробки, а також порівняльний, економічний аналіз.

Структура роботи: Основна частина дипломної роботи складається з трьох розділів. У першому розділі «Економічна сутність та роль бюджетного дефіциту» розглянуто загальні поняття бюджетного дефіциту та види. А також розкрито питання щодо причин виникнення бюджетного дефіциту в Україні.

У другому розділі «Бюджетний дефіцит як складова бюджетної політики України» проаналізований бюджетний дефіцит. Розглянуто вплив бюджетного дефіциту на державну економіку та національну безпеку держави.

У третьому розділі «Напрями підвищення ефективності управління бюджетним дефіцитом» здійснено оцінку скорочення дефіциту державного бюджету в Україні та ефективні джерела фінансування.

1 ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ

1.1 Сутність бюджетного дефіциту та особливості формування

Перед тим як мова почнеться про бюджетний дефіцит, необхідно взагалі зрозуміти його визначення. Бюджетний дефіцит - це збільшення витрат над доходами за певний проміжок часу. Для людей дефіцит має непряме значення, але населення долучається до повернення запозичених для погашення дефіциту коштів напрямком оплати податків.

Взагалі в економіці факт про дефіцит державного бюджету є не новим. Цілком бюджетний дефіцит є результатом бюджетної та податкової політики, через те що правління не спроможне сформувати достовірний обсяг наступних бюджетних прибутків і потрібних затрат.

Бюджетний дефіцит зароджується як наслідок нестійкості в економіці країни і збільшує неперспективні явища, це тоді як дефіцит переважає утверджені світом діючі показники. Таке міркування розділяє немало сьогоденних економістів, а саме й Н.Б. Ярошевич І.В. Алексеев, С.А. Буковинський, Г.Б. Коломієць, І.Ю. Кондрат, та інші. [14, с. 7-9]

Стан загальнодержавних фінансів є одним з найважливіших економічних показників будь-якої країни. Як тільки держава стала планувати свої доходи і витрати, з'явилася проблема їх збалансування. Бюджетний дефіцит - перевищення витрат над доходами державного бюджетного фонду.

В умовах функціонування ринкових відносин важко забезпечити бюджетну рівновагу. Країни розвинутого ринку визнали об'єктивність бюджетного дефіциту і прийняли принципово нову політику - політику бюджетного дефіциту.

Бюджетний дефіцит видається вивідним від державного бюджету і виявляє його становище, при цьому доходи не компенсують всіх витрат на перевищення суспільних затрат виробництва, які зумовлюють до неперспективного сальдо бюджету. [14, с.9-15]

Відповідно до класифікації факторів, які призводять до дефіциту бюджету, формованих Є. Коломінім, можна виділити три основні категорії дефіцитів (Рис. 1.1).

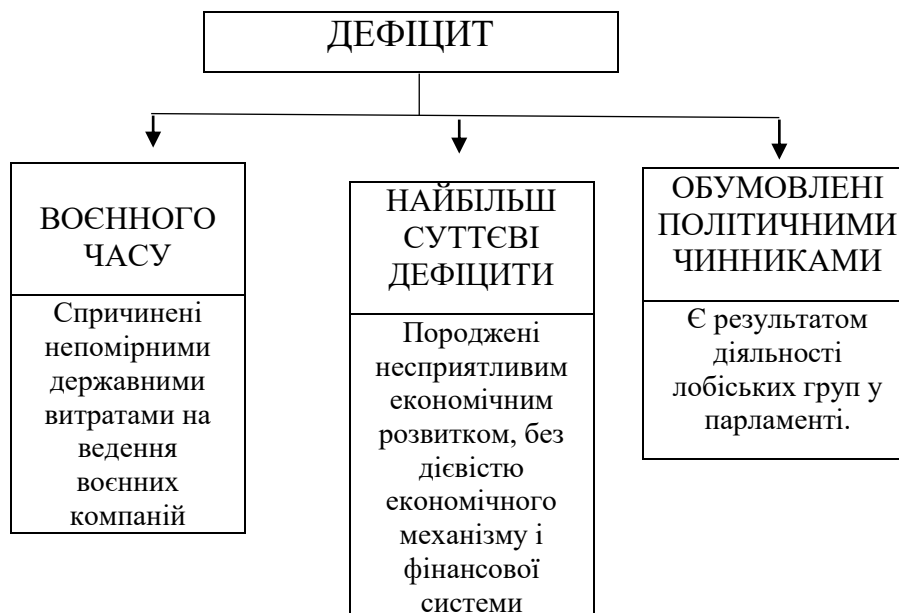

Рис.1.1 - Три основні категорії дефіцитів

Стан бюджетного дефіциту може бути різним:

1. Коли потрібно реалізувати значні державні вкладання у розвиток економічного становища, то саме у зв'язку з цим може утворитися – дефіцит. У такій ситуації він показує не дефіцитний процес, а державне налагодження економіки, бажання покривати поступові зрушення в структурі громадського виробництва.

2. Якщо трапляються надзвичайні ситуації (великі стихійні лиха, війна та ін.), то це також може призвести до дефіциту. Коли звичайних так званих запасів стає обмаль, то доводиться приходити до джерел своєрідного роду.

3. Бюджетний дефіцит може показувати кризові ситуації в економіці, її руйнування, безрезультатність фінансових та кредитних зв'язків,

неспроможність держави утримати під контролем фінансову ситуацію в Україні.

У зазначених випадках дефіцит є явищем надзвичайно бентежним, тому потребує прийняття як термінових, так і діючих економічних заходів, але відповідних політичних вирішень. [8, с.158]

Надалі з'ясуємо як формується дефіцит. Якщо влада витрачає кошти і потім розраховує одержати їх для того, щоб відшкодувати витрати в певній мірі податкових доходів, то це може спричинити до дефіциту. Але коли податок надходить у невідповідних розмірах відносно з бажанням уряду, то формується державний борг та бюджетний дефіцит.

Дефіцит бюджету за змістом відтворює нейтральні зв'язки між учасниками суцільного виробництва стосовно додаткових доходів для користування бюджетних заощаджень відповідно з діяльністю держави.

Бюджетний дефіцит може бути як в активній так і в пасивній формі (Рис.1.2)

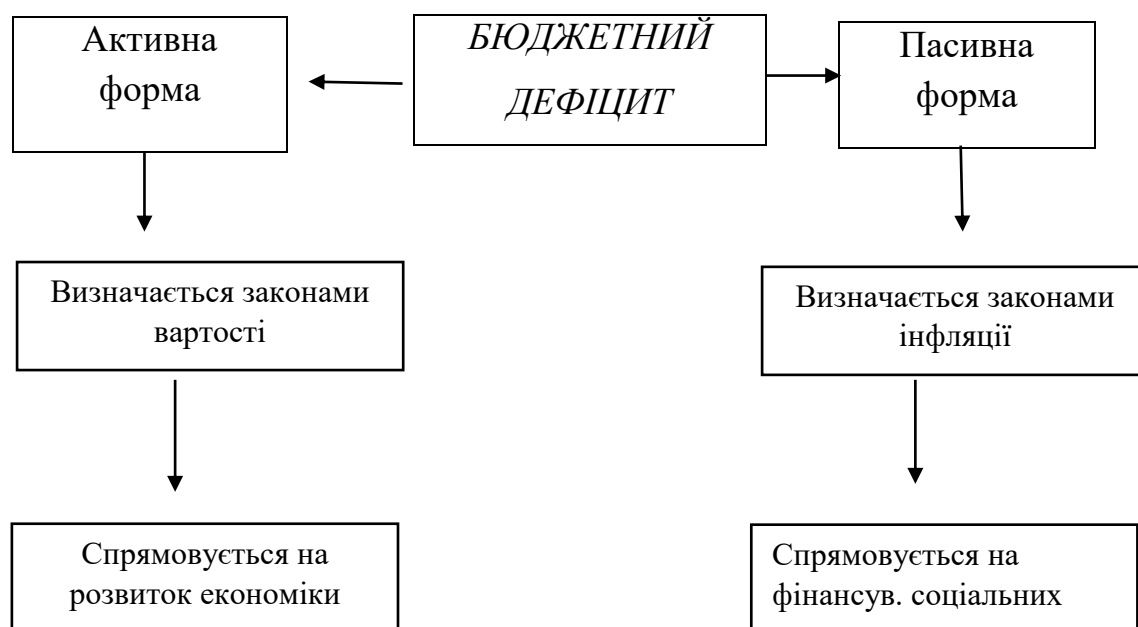

Рис.1.2 - Сутність бюджетного дефіциту

Таким чином, в кінцевому підсумку дефіцит бюджету є наслідком: надмірних державних витрат; обмеженості фінансових можливостей держави мобілізувати необхідні доходи; циклічних спадів в економіці. [23]

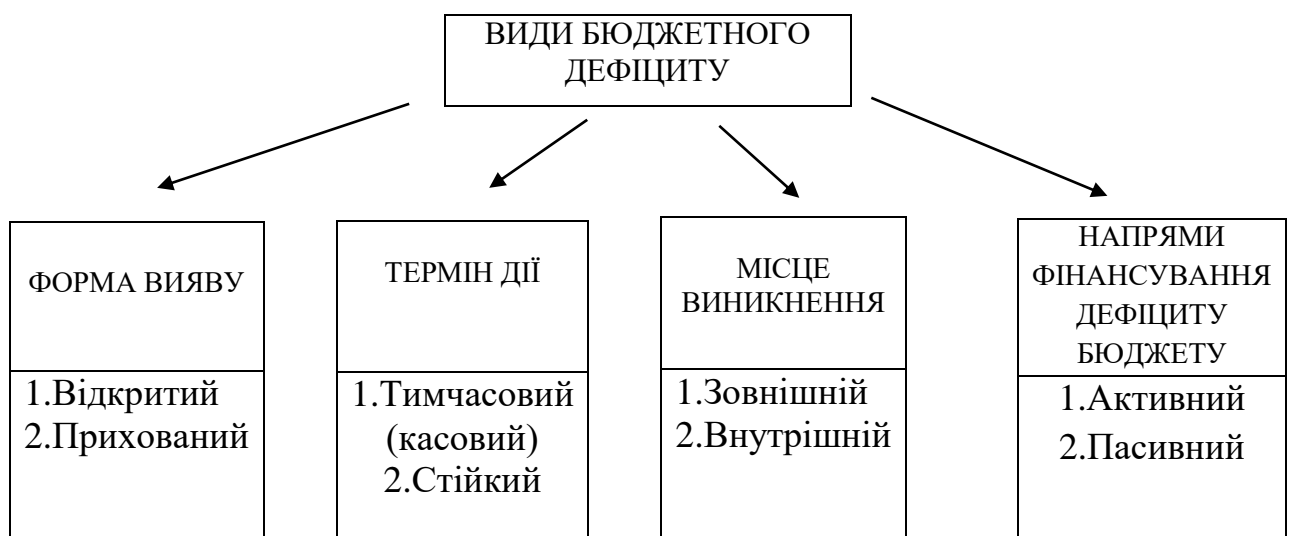
1.2 Види бюджетного дефіциту

Після того, як з'ясували суть бюджетного дефіциту, не завадить проаналізувати його основні види.

Визначний американський економіст. В. Хеллер дослідив теорію активного і пасивного бюджетного дефіциту. Цей поділ залежить від характеру прояву дефіциту:

- активний дефіцит утворюється тоді, коли управа через підвищення видатків бюджету заохочує сукупний попит. Тобто, активний бюджетний дефіцит зосереджує кошти на вкладення в економіку, що сприятиме примноженню ВВП.
- пасивний дефіцит - це дефіцит, що формується як результат економічного схилу, спад виробництва і зайнятості спонукає до зменшення бюджетних доходів. Бюджетний дефіцит є наслідком самодіючих змін.

Табл.1.1 - Види бюджетного дефіциту

У табл. 1.1 наведенні основні різновиди бюджетного дефіциту, далі розглянемо їх детальніше.

Бюджетний дефіцит можна відрізнити за формою вираження відкритий і прихований. Відкритий бюджетний дефіцит офіційно схвалений Законом України та рішенням місцевих рад, а прихований дефіцит не стверджується ні документами, ні Законами, але потім розкривається із-за збільшення об'ємів доходів.

Ще бюджетний дефіцит прийнято розділяти на стійкий і тимчасовий. Стійкий дефіцит відзначається у довготривалому періоді. Тимчасовий – зараховується через тимчасові касові невідповідності між видатками та доходами, які утворюються на момент здійснення бюджету.

Важливо підкреслити деякі окремі види бюджетного дефіциту (Рис.1.3)

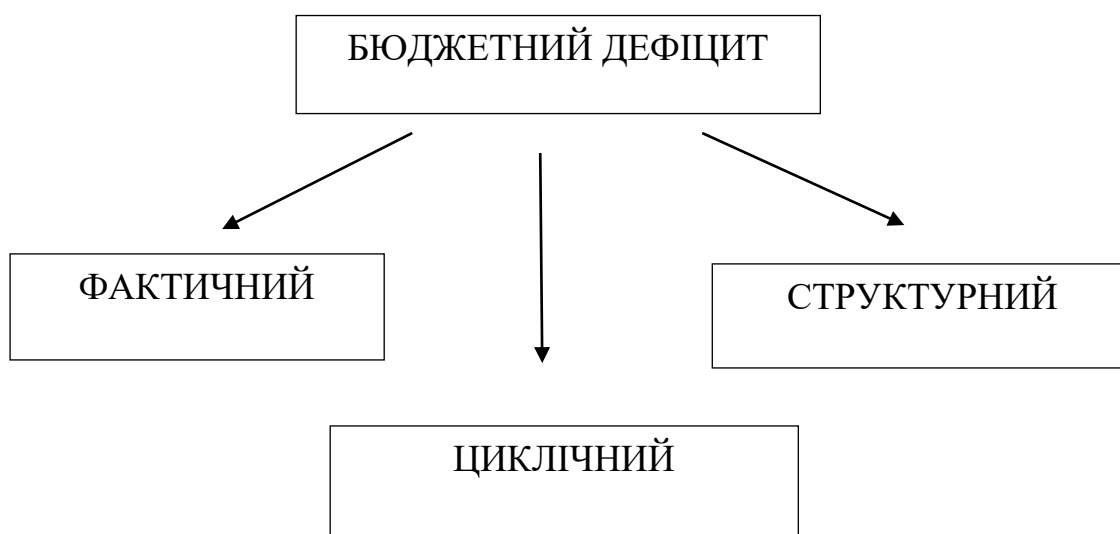

Рис.1.3 - Окремі види бюджетного дефіциту

Коли фактичний дефіцит досліджується як відхилення поміж поточними затратами та надходженнями держави, то циклічний дефіцит є результатом механізму, який дає спроможність зменшити рівень (зайнятості та випуску) циклічних коливань та не споживати постійними змінами економіки, тоді як структурний зображує розбіжність між доходами та видатками в обставинах цілковитої роботи.

Щодо фінансування дефіциту із державного боргу відокремлюють операційний та первинний. Якщо є відмінність поміж обсягом дефіциту та розрахунком % за борг, то це є первинним дефіцитом. Коли в країні є випуск цінних документів для фінансування дефіциту, то завдяки цьому зростає сума заборгованості. В світовій економіці реальна % ставка збільшує стрімкість зросту ВВП, тоді такий ріст іде на оплату % із державного боргу, тобто співвідношення державного боргу до ВВП збільшується. Операційний дефіцит – дефіцит бюджету із виліченням інфляційної частки відсоткових сплат з державного боргу. При великих темпів інфляції, різниця є і досить значна в номінальних і суттєвих процентних ставках, така відмінність обсягу дефіциту бюджету може бути дійсною.

В такому випадку, дефіцит можна систематизувати за різними показниками та видами, які обумовлені причинами виникнення. [7, с. 75-97]

1.3 Причини виникнення дефіциту та його вплив на економіку країни

На сьогоднішній день з'ясовані не всі причини виникнення бюджетного дефіциту. Деякі вчені писали, що дефіцит бюджету може виникати, як через об'єктивні так і суб'єктивні причини.

При об'єктивних причинах з'являється неодмінність прибільшувати видатки бюджету за нестачу потрібного доходу (Рис.1.4)

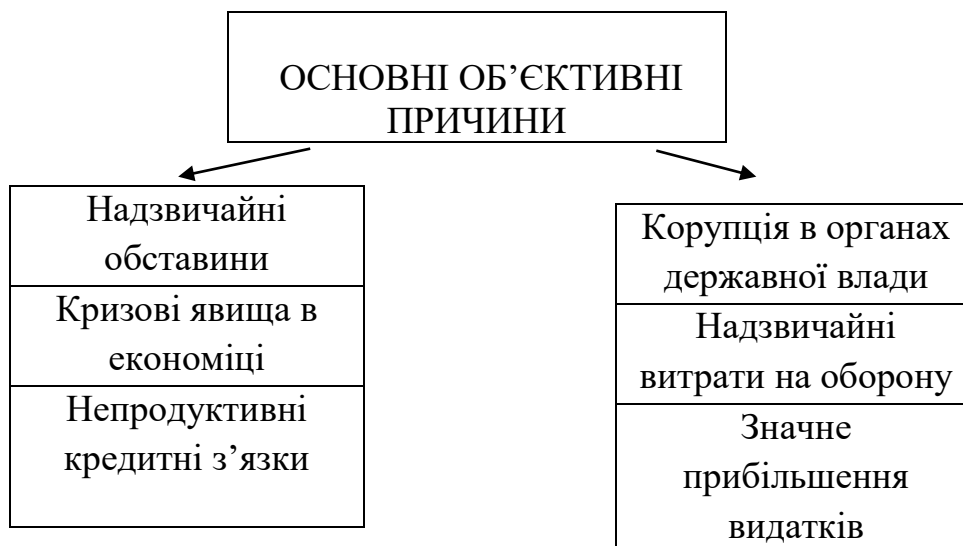

Рис.1.4 - Основні об'єктивні причини

Об'єктивні причини можуть бути при вимушеними, і настрій чи хотіння влади зовсім не причетні до відповідного державного фінансування, то суб'єктивні причини практично поєднані з недіючим (малим) фінансуванням і можуть бути виключеними взагалі.

Пасічник Ю.В. стверджує, що державний дефіцит має лише два суттєвих засоби покриття - з внутрішніх джерел та шляхом зовнішніх запозичень.

- 1) для внутрішніх джерел можна взяти позику з Національного банку та продаж державних цінних паперів
- 2) для зовнішніх запозичень скористуватися кредитами урядів держав, що співчувають країні та іноземних банків

Бюджетний дефіцит також можуть відрізнати за терміном створення – плановий та звітний. Якщо схвалений обсяг збільшення видатків над надходженнями, то це вже буде - плановий дефіцит. Коли потрібно скласти річний звіт про реальний обсяг дефіциту та реалізацію бюджету України, то це - звітний дефіцит. Зазвичай, розмір таких дефіцитів не сходяться у подібних відношеннях. [3, с. 25-32]

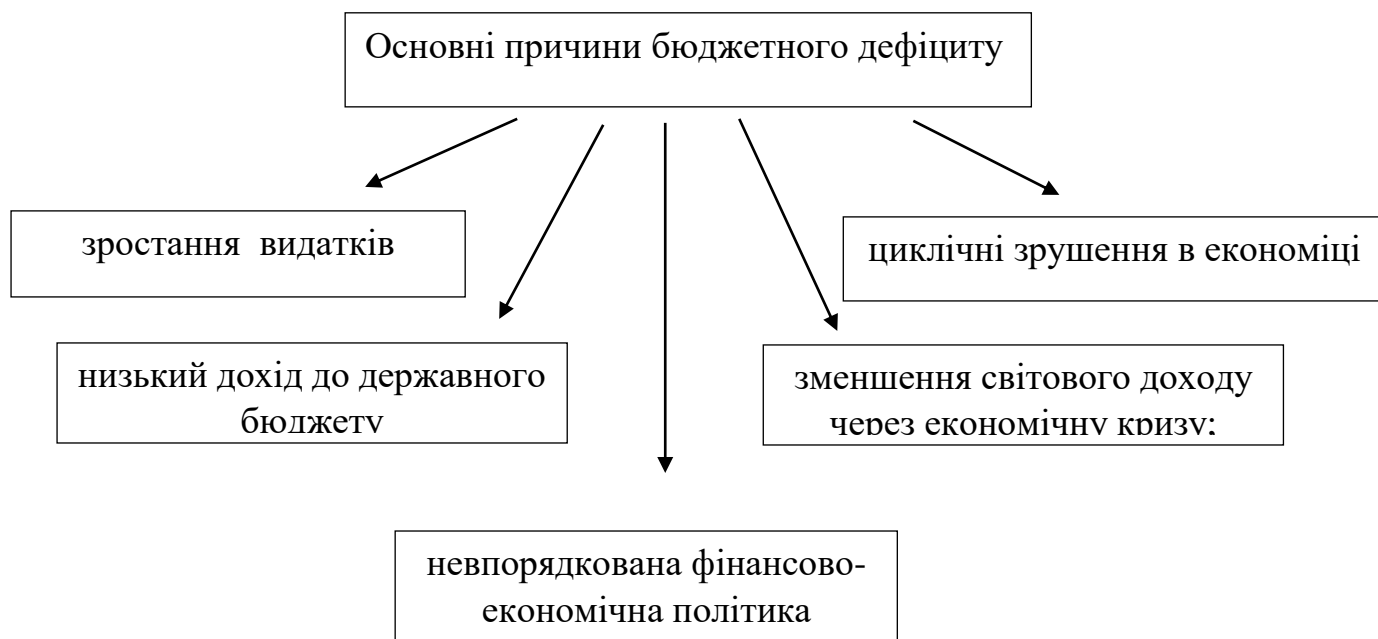

Рис.1.5 - Основні причини бюджетного дефіциту

Бюджетний дефіцит можна розділити на вимушений і свідомий. Коли кошти розтрачуються більше, ніж зазвичай, а це можуть бути різні події: надзвичайна ситуація, війна, епідемія, стихійне лихо, економічна криза та ін.. Якщо є неодмінність локалізації оподаткування для підвищення рівня економіки в час її послаблення і постачання частки видатків за кредитні кошти, то це відноситься до свідомого бюджетного дефіциту.

Якщо зробити короткий висновок, щодо явних причин бюджетного не співвідношення в Україні, то варто виділити такі:

- недіючий механізм оподаткування суб'єктів господарювання,
- неорганізована система соціальних та економічних пільг;
- низька якість бюджетного плану;
- невідповідний рівень бюджетних витрат;
- чималий обсяг невидимої економічної діяльності;
- часто змінюється і не довершується фінансове законодавство. [22, с. 7-15]

2 БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ ЯК СКЛАДОВА БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

2.1 Вплив бюджетного дефіциту на державну економіку

Для України питання щодо державного дефіциту є довгостроковим в економіці, тому що бюджетний дефіцит відіграє важливу роль у фінансовому стані держави і звичайно може впливати на економічний розвиток.

На сьогодні більшість вчених-теоретиків та економістів у світі признають, що дефіцит державного бюджету критично діє на економіку в суспільстві. Через те, що бюджетний дефіцит схиляє до низького рівня податкової системи країни та зниження бажання громадян до праці.

З найкритичніших наслідків бюджетного дефіциту може стати інфляція, саме вона спричиняє економічну нерівновагу, а також збільшується державний борг, що за обставин недієвого управління може спричинити кризову ситуацію. [24]

Варто зазначити, що присутній примітивний зв'язок між обсягами бюджетного дефіциту й державного боргу. Адже, коли відбувається збільшення боргу, то на це потрібні допоміжні витрати бюджету на послуги і завдяки цьому збільшується бюджетний дефіцит. При такій обставині формується так званий борговий ланцюг: бюджетний дефіцит – державні запозичення – державний борг – платежі за боргом – бюджетний дефіцит (Рис.2.1).

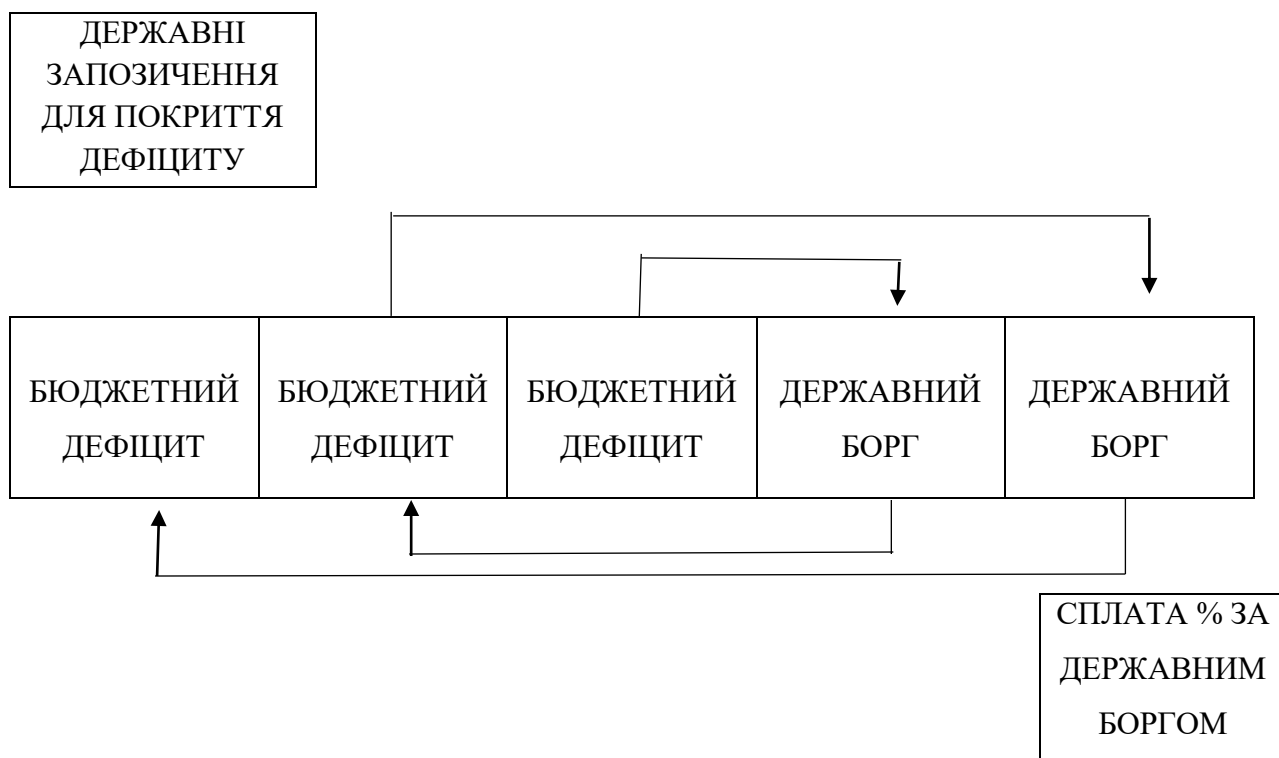

Рис.2.1 - Борговий ланцюг

Такий борговий ланцюг може спричинити до вагомих негативних результатів, а саме до - дефолту. Дефолт можуть оповістити тоді, коли держава не спроможна сплатити свій борг своєчасно і повністю. При такій ситуації проходить розмова з кредиторами про те, щоб скоротити якусь частку боргу, а іншу сплатити пізніше. Незадовільний випадок буде тоді, коли країна відмовиться сплатити позику. Але такого випадку в Україні не було. [25]

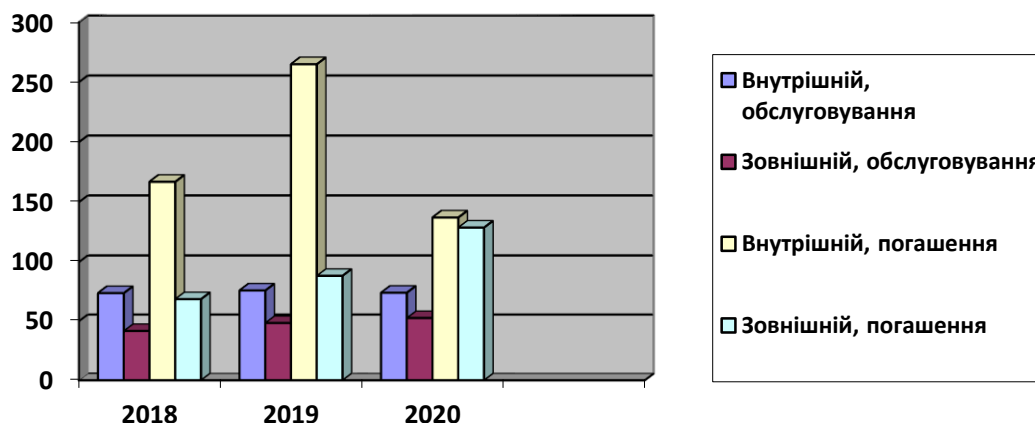

Рис.2.2 Погашення та обслуговування державних боргів у 2018-2020, млрд грн

Для того щоб компенсувати дефіцит бюджету, країні потрібно позичити кошти. А у випадку дефолту треба зменшити бюджетний дефіцит. Точніше збільшувати доходи чи скорочувати видатки. Але якщо економічне становище тяжке, то більших надходжень очікувати не варто. Відповідно, країна знижує видатки, тому це спрямовує до зниження будь яких соціальних чи інвестиційних програм влади. Зазвичай, це чималі видатки, які можна зменшити відносно не примітивно для країни. Але у наступні періоди наслідки стануть примітивними і може знизитись рівень інфраструктури. [10, с. 76-87]

2.2 Аналіз бюджетного дефіциту України за 2015-2019 роки

Майже за всю історію України вагоме місце посідало перевищення видатків бюджету над його доходами. Але зараз це питання переростає в критичне становище. Важливо, зауважити те, що майже ні одного року прогнозований дефіцит не сходився з його обсягом. Розібравши видаткову і дохідну частку, варто зробити так званий статистичний висновок. Якщо, аналізувати доходи та витрати бюджетного України за відповідні роки, то можна і розрахувати дефіцит бюджету.

Для з'ясування причин зросту дефіциту України слід виконати аналіз доходів та видатків бюджету протягом 2015-2019 років та завдяки аналізу зрозуміти основні мотиви збільшення дефіциту України. (Таблиця 2.1) [20]

Таблиця 2.1 - Державний бюджет України, 2015–2019 роки, млрд грн.

Рік	Доходи			Видатки			Дефіцит
	плановий	фактичний	різниця	плановий	фактичний	різниця	
2015	475,9	534,7	58,8	527,8	576,9	49,1	-45,2
2016	595,1	616,3	21,2	667,8	684,7	16,9	-70,1
2017	731,0	793,3	62,3	800	839,2	39,2	-47,8
2018	917,4	928,3	10,9	991,0	985,0	6	-56,7
2019	928,9	1026,8	27,9	1576,5	1112,0	39,5	-85,2

Дефіцит бюджету протягом 2015-2019 р. вагомо побільшився. У 2015 р. відносно з 2019 р. дефіцит державного бюджету піднявся на 40 млн. грн.. В 2019 році згідно з 2018 роком дефіцит бюджету також чимало збільшився, а саме на 28,5 млн. грн. тобто, зводився до 85,2 млн. грн.. Така динаміка дефіциту є негативною та демонструє про збільшення дефіциту, що базується зменшенням прибутків до державного бюджету. Але, є навіть і похвальний факт, а саме те, що дефіцит так і не зріс у % ВВП, а залишився на достатньому рівні 3%. [1]

У державному бюджеті на 2019 рік розмір зовнішніх запозичень мають 108,2 млрд грн., що вдвічі перевищує розмір запозичень у 2018 році. А розмір внутрішніх запозичень складають 123,7 млрд грн., тоді як у 2018 році становив 103,9 млрд грн. Масштаб коштів від приватизації державного майна становить 23,5 млрд грн. (Таблиця 2.2)

Таблиця 2.2 - Фінансування дефіциту в Україні у 2018–2019 роках

Вид фінансування	2018	2019	
	млн грн	млн грн	ВВП %
Фінансування за борговими функціями	61 338	56 246	1,6 %
Сальдо зовнішнього боргу	56 072	45 502	1,3 %
- зовнішні запозичення	86 980	108 203	3,1 %
- зовнішні погашення	-30 938	-61 701	-1,7 %
Сальдо внутрішнього боргу	5 286	9 754	0,4 %
- внутрішні запозичення	103 907	123 768	3,6 %
- внутрішні погашення	-98 621	-114 034	-3,3 %
Приватизація державного майна	18 100	23 500	0,8 %
Разом дефіцит (+) та профіцит (-)	77 647	81 849	2,5 %

Нині багато країн мають дефіцит бюджету, який спричиняє до фінансової нестійкості, тому вони зумовлюють відкриття інфляційних дій в економіці. Наприклад, в 2019 році планували отримати прибуток у сумі 1 трлн 26 млрд 131,8 млн грн., до того ж дохід загального фонду – 928 млрд 507,9 млн грн та спеціального – 97 млрд 623,9 млн грн. Витрати планували у сумі 1 трлн 5 млрд 767,5 млн грн. Дефіцит сподівалися в 90 млрд грн. На рахунок наступного року, то сума покриття боргу може зрости вдвічі. [6]

Після того, коли зробили аналіз дефіциту, можна і сформулювати поточний висновок. За період з 2015-2019 роки, бюджет України не зараховувався з профіцитом. Важливим показником дефіциту являється ВВП, який показує додану вартість у сферах економіки. ВВП може зобразити показник дефіциту як у сумарному, так і у відсотковому значенні. На розмір дефіциту однозначного діє політична ситуація в державі, тому бюджету України завжди не вистачає коштів. [19, с.140 - 160]

2.3 Вплив бюджетного дефіциту на національну безпеку держави

Щороку зростає дефіцит, саме невірноваженість державного бюджету України та незначне або невчасне заповнення джерел його покриття — є серйозним ризиком для бюджетної безпеки держави, але на утворення бюджетної безпеки впливає ще низка загроз. Загроза бюджетній безпеці може з'явитися через сумісність від'ємних передумов і факторів, які заважають повній реалізації бюджетних інтересів та спричиняють до певних відхилень бюджетної системи та бюджетного процесу. (Рис. 2.3)

	Доходи	Видатки	Кредит	Сальдо
2015	534694,8	576911,4	2950,9	-45167,5
2016	616274,8	684743,4	1661,6	-70130,2
2017	793265,0	839243,7	1870,9	-47849,6
2018	928108,3	985842,0	1514,3	-59247,9
2019	998278,9	1072891,5	3437,0	-78049,5

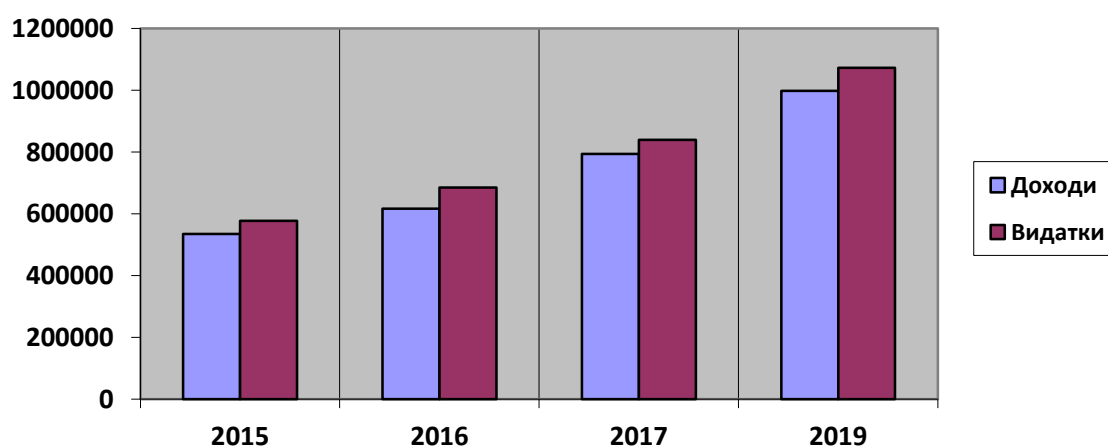

Рис. 2.3 - Динаміка державного бюджету

До важливих загроз, що спричинять прямий вплив на бюджетну безпеку держави у формі зумовленого обсягу економічного збитку, можна виділити такі:

- 1) непродуктивність податкової системи,
- 2) зниження господарчих суб'єктів податкової бази та відмова від сплати податків;
- 3) низька результативність системи контролю за витратами бюджетних коштів;
- 4) недоцільний розподіл державних коштів, велика частка яких зосереджується на споживання, а не на розвиток;
- 5) невиконання обов'язків юридичними особами за іноземними кредитами, які отримали під гарантії уряду;
- 6) невчасне прийняття бюджету та звітів про його виконання [21, с.18-23]

Коли присутня проблема податкового перевантаження, то це також може спричинити загрозу бюджетній безпеці. На сьогодні, в економіці країни значну роль відіграють - податки, адже вони є головним джерелом надходження до державного бюджету. Виплата податків є досить високою і уповільнює розвиток економіки і це призводить до загрози економічної безпеки держави. Найважливіше розвантажити податкове навантаження. Потрібно розшукати рівновагу між користю та вагомістю оподаткування, інакше кажучи забезпечити баланс потреб і спроможність влади і громадян приватними інтересами. [11, с. 232]

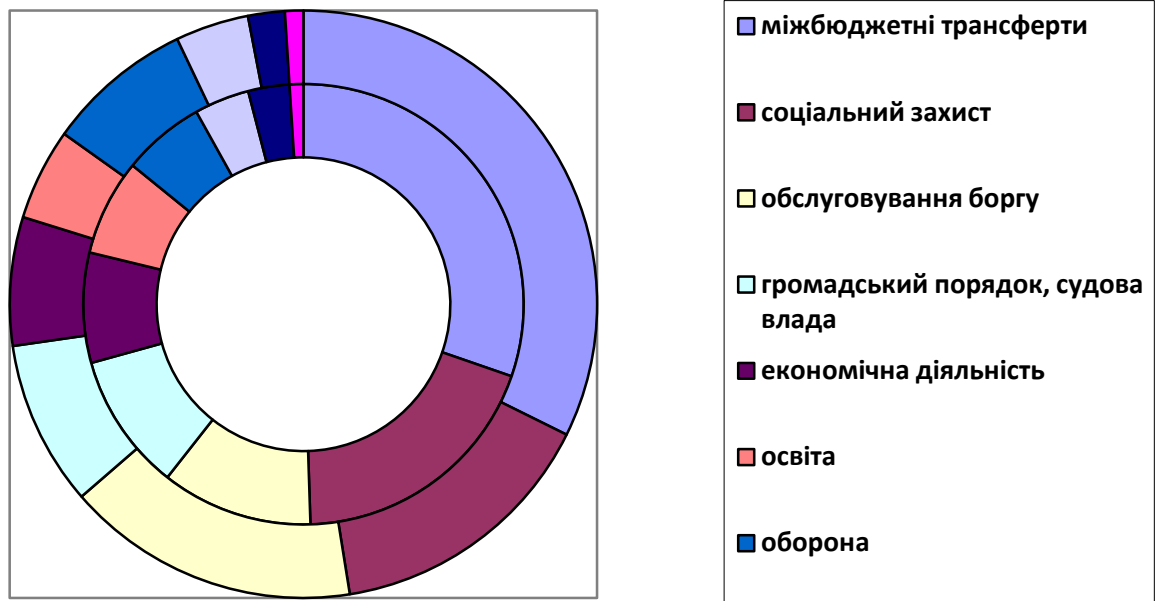

Рис.2.4 - Динаміка доходів та видатків зведеного бюджету України 2018-2019 р.

Бюджетна безпека держави однозначно потребує у захисті від діяння внутрішніх і зовнішніх загроз бюджетній системі, що здобувається за рахунок спроможності органів державної влади розподіляти в певному обсязі бюджетні надходження для втілення державою своїх функцій. Утворюючи бюджетну безпеку, влада повинна придержуватись таких суттєвих умов:

- 1) зауважити потреби усіх економічних закономірностей;
- 2) вивчити і удосконалити попередній досвід бюджетного та фінансового розвитку;
- 3) вивчити і урахувати досвід інших країн;
- 4) зауважити конкретний крок розвитку суспільства та унікальність внутрішнього та міжнародного становища;
- 5) дотримувати комплексний підхід до планування і реалізації заходів бюджетної політики - фінансів, ціноутворення, кредиту, заробітної плати.

Отже, бюджетна безпека є цінною перевагою розвитку бюджетної системи України, тому потрібно діяти суттєвими змінами, які надалі забезпечать

високий рівень фінансової безпеки України. Для збільшення рівня бюджетної безпеки варто розглянути комплекс продуктивних заходів щодо зміцнення. Це може бути як оптимізація структури державного боргу між короткостроковими та довгостроковими запозиченнями; забезпечення дієвого та прозорого управління боргових зобов'язань держави: забезпечення контролю державних кредитів та і впроваджувати інвестиційний напрям державних позик. [23]

3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМ ДЕФІЦИТОМ

3.1 Скорочення дефіциту державного бюджету в Україні

Існує дві основні форми зниження дефіциту бюджету: зменшення суспільних витрат та підвищення податків. У кожній з цих форм є свої плюси так і мінуси. Відповідно, у кожній з цих форм є свій напрям використання дефіциту бюджету та державного боргу. Сучасна практика підтверджує те, що спочатку застосовують збільшення не прямих податків. За останні роки в Україні постійно йде збільшення акцизного податку та прибільшення цін на енергоносії для споживачів.

Значну пропозицію запропонував Ю. Архангельський, щодо скорочення дефіциту в Україні. На його думку, варто через державні фінанси зменшити частину розподілу надходжень і як можливо найбільше передати бюджетам різних рівнів. А другим фактом, який може призвести до зменшення бюджетного дефіциту є фінансування видаткових статей, які можна випускати. І саме це може забезпечити збільшення доходів держави. На мою думку, ця пропозиція є не поганою, і цим може зайнятися ІТ – сектор, який є поки що не видимим в економіці. [16, с. 76-87]

Знамениті українські спеціалісти, а саме Я. Жаліла та А. Максютя висловлювали свою думку, щодо дефіциту. Вони вважали, що потрібно провести кардинальні зміни саме в бюджетній політиці, що, дійсно може зобразити позитивну оптимізацію дефіциту бюджету. [26]

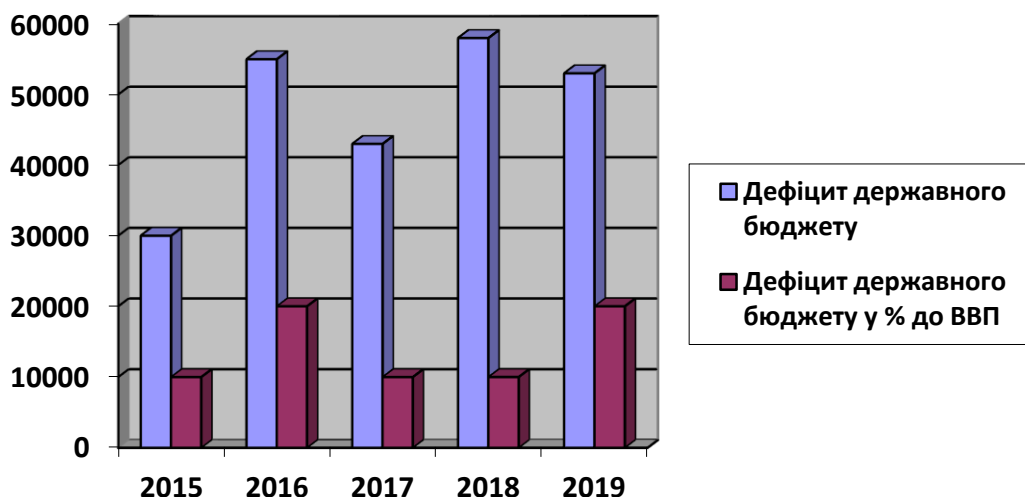

Рис. 3.1 - Динаміка фактичного дефіциту державного бюджету України, млн. грн.

Вагомим потенціалом скорочення дефіциту бюджету для нашої країни могло б бути зменшення невидимої економіки, яка досягає половини ВВП України, а також локалізувати кошти, які виводяться з нашої країни без пояснень. За даними незалежних експертів за роки незалежності України було виведено без обґрунтованих пояснень та звітів приблизно 200 млрд. дол. США. Деяка частина коштів повернулася у формі інвестицій, але інша частина залишилася за кордоном. Взагалі, при керуванні дефіцитом бюджету в країні потрібно прислухатися до думки українських вчених, які стверджують, що кожна країна має розумітися на формування власних лідерів соціально-економічного розвитку, що можуть наполягати більших чи менших обсягів дефіциту бюджету. [12, с.140-165]

Для скорочення дефіциту потрібно здійснювати такі заходи:

- зупинити бездіяльне здавлення видатків на соціальну галузь, а підсилити увагу на програми, які сформують розвиток та збільшення людського капіталу;
- забезпечити суспільство цілковитою відкритістю розподілу та витрачання бюджетних заощаджень, цьому допоможуть системи громадського контролю за діями відомств та бюджетних установ;

- складати кожного року бюджет за різними варіантами, щоб сформувати найліпший для доходів та видатків;
- виключити деякі податкові пільги, які є без результативні;
- суворо дотримуватись економії бюджетних заощаджень;
- підсилити відповідальність начальників управління за користування бюджетних коштів без потреби;
- сформувати платникам податків придатні умови для ефективності своєї діяльності.

Під час опрацювання дієвих методів війни з дефіцитом потрібно зауважити те, що позбутися дефіциту при мало розвинутій державі буде дуже складно. Бюджетний дефіцит не постійно є проблемою, але все одно її потрібно позбуватися, також краще остерігатися емісії грошей для забезпечення дефіциту. Отож, скорочення дефіциту в першу чергу повинна розпочинатися з підсилення економіки, постачати її високою динамікою та збільшувати ефективність. Тоді, стійка економіка стане основою збалансованості влади та джерелом збільшення фінансів. [9, с.15-23]

3.2 Ефективні джерела фінансування бюджетного дефіциту

Питання щодо ефективних джерел фінансування дефіциту є доречним і значним. Наприклад, демократичні країни з метою погашення бюджетного дефіциту вживають довготермінові цінні папери з низьким %. В Україні користуються доходом від приватизації, а якщо є дефіцит цих коштів, то держава намагається отримати кредит від іноземних інвесторів. Коли в 2017 році була мета одержати від приватизації 18 млрд. гривень, то на кінець року було отримано лише 120 млн. гривень. Така ситуація спонукає уряд здобути допоміжні кошти для погашення дефіциту та боргу, це спричинило до збільшення як внутрішнього так і зовнішнього боргу.

Існує багато факторів, які діють на результат доходів та витратів бюджетного фонду (Рис.7)

Рис.3.1 - Фактори, які діють на результат

Одним із надважливих методів позбавлення дефіциту є основний вид діяльності, який спрямований на зниження розмірів державного боргу та інфляції, а точніше було застосування спеціальних фіскальних правил, що установлюють рішення щодо розмірів і розподілу державних затрат та джерел фінансування. Взагалі кожна країна сама може сформулювати свої фінансові обмеження та відокремити власні потреби й унікальність свого бюджетного процесу. [14, с. 7-15]

У цілому є два джерела погашення бюджетного дефіциту – це позика та податок, дійсним і справжнім є державний податок. Для їх споживання потрібні деякі умови, але поки що в Україні їх бракує, а саме доцільного завершення як економічної, так і політичної рівноваги. Навіть, коли покращується оподаткування в державі, то неодмінно потрібно

додержуватися соціальну справедливість, яка наполягає підсилення в оподаткуванні доходів громадян. Також, бюджетний дефіцит може фінансуватися такими основними методами (Рис.8)

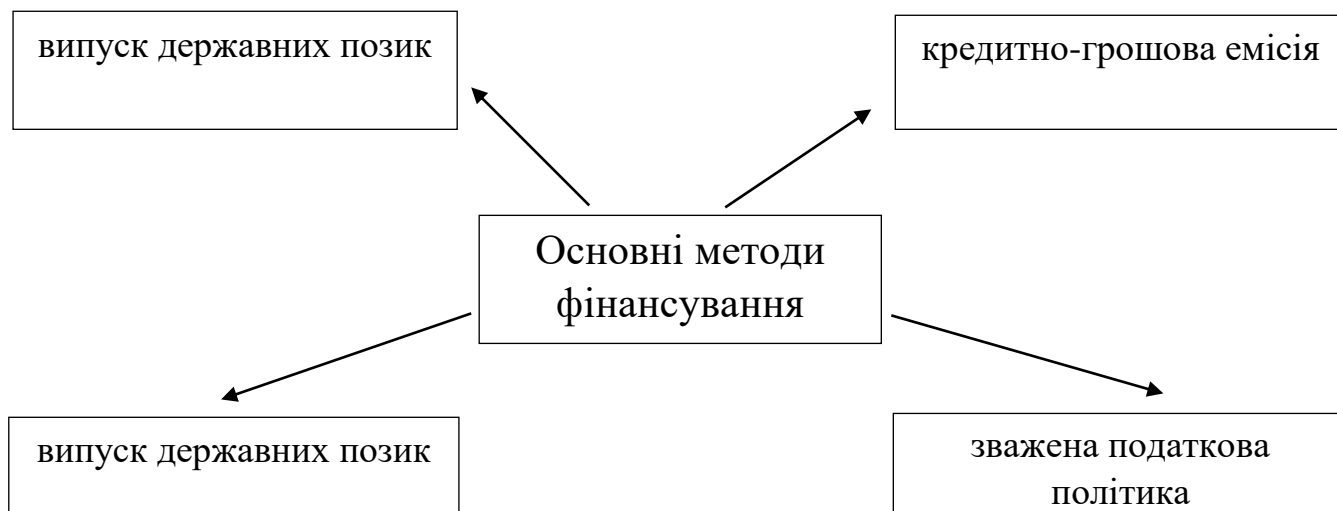

Рис.3.2 - Основні методи фінансування державного дефіциту

Надалі розглянемо кожен метод окремо. Кредитно-грошова емісія застосовується з випуском допоміжної маси коштів для погашення дефіциту. Саме емісія грошей зміцнює інфляцію та знижує стан кругообігу грошей, також, зумовлює складні результати у соціальних та економічних взаємовідносин. У випадку монетизації дефіциту влада отримує сеньйораж (заощадження з карбування та друку коштів). Сеньйораж формується тоді, як стрімкість фінансової маси збільшується, а стрімкість реального ВВП зменшується і середня ступінь цін зростає, тому у державі починає зароджуватись інфляція. В підсумку всі економічні агенти сплачують так званий інфляційний податок, який утворюється за підрахунок розподілу частки їхнього доходу на користь країни через підвищені ціни. Інфляційний податок – це економічна втрата грошей, які втрачають власники через інфляцію. [5, с. 9-17]

Таблиця 3.1 План фінансування державного бюджету України на 2019 і 2020 роки

Найменування	ВСЬОГО		ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД	
	2020 план	2019 план	2020 план	2019 план
Фінансування за борговими операціями	90 898 121	73 678 465	68 236 121	52 517 200
Запозичення	383 808 027	345 925 614	361 146 027	324 764 349
Внутрішні запозичення	242 076 027	202 019	242 076 027	202 019
Зовнішні запозичення	141 732 000	143 906	119 070 000	122 745
Погашення	-292 909 907	-272 247	-292 909 907	-272 247
Внутрішні зобов'язання	-164 159 629	-150 480	-164 159 629	-150 480
Зовнішні зобов'язання	-128 750 277	-121 767	-128 750 277	-121 767
Надходження від приватизації державного майна	5 000 000	17 100 000	5 000 000	17 100 000

Сплата бюджетного дефіциту за підтримки боргового фінансування, інакше кажучи здійснювати випуск державних кредитів за призначених умов, виділяє частку інвестицій із трудового процесу, спрямовує до зниження чистого експорту та прибільшення ринкової ставки. Державні цінні папери сполучають частину грошового капіталу населення та фінансові запаси підприємств, наприклад комерційні банки, які через це здійснюють менше активних дій, точніше закривають обсяги кредитних та інвестиційних операцій. Грошовий ринок, звичайно звертає увагу на збільшення попиту та зростання відсоткової ставки. Такий зріст збавляє приватні інвестиції, які зараховані з утворенням результату витіснення, який певною мірою пом'якшує заохочений ефект фіскальної політики. Результат витіснення

позначається, якщо дефіцит буде більший, то буде і кращий обсяг заощаджень, який вживається для забезпечення державних видатків і менший розмір коштів, прийнятних для фінансування інвестицій. Також, із методів можна виділити запровадження зваженої податкової політики.

Питання, щодо зростання податкових доходів до бюджету покидає межі забезпечення дефіциту, тому що відноситься з впровадженням цілковитої податкової системи, яка направлена на зменшення податкових ставок. [13, с.224-241]

ВИСНОВКИ

У підсумок можна сказати, що бюджетний дефіцит є явищем природним і необхідним для економіки у цілому світі. Взагалі, ВВП держави зобов'язаний становити в основному до 3 %, але якщо має більший відсоток над доходами, то це може бути властивістю деяких диспропорцій в економіці та згодом можуть призвести до кризи.

Була проблема, щодо бюджетного дефіциту, а саме: з'ясування теорій та методів покращення регулювання дефіциту, а також посилення рівня ефективності бюджетного регулювання. Під час дослідження стало зрозуміло, що загалом бюджетний дефіцит злоякісно відображається на економіці, він є так званим гальмом економічного зросту країни. На перший погляд, дефіцит недобре впливає на державу: забезпечення грошової емісії однозначно призведе до інфляції а за підтримки неемісійних грошей - до збільшення боргу. Але з іншого погляду, дефіцит може спричинити до неодмінного втілення значних державних інвестицій до піднесення економіки, і тоді це може бути не відображенням кризового становища, а навпаки стане бажанням влади убезпечити зрушення в країні.

Зрозуміло, що за один день чи місяць таку проблему не подолаєш, але є пропозиції, які допоможуть здійснити крок до вирішення проблеми. Потрібно користуватися заходами, які допоможуть у зменшенні частини держави утилізації у складі ВВП, зниження податку, зміцнення захисту безпеки платників податку. Для того, щоб позбутися бюджетного дефіциту потрібно реалізувати динаміку розвитку економіки, збільшити доходи бюджету, зменшити видатки, а також віднайти джерела фінансування бюджетного дефіциту.

Після того, як з'ясували всі позитивні та негативні наслідки дефіциту, то можна сказати, що державний бюджетний дефіцит займає значне місце в питанні макроекономіки, фінансів та інших наук, які вивчають цю серйозну проблему в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Башко В. Дефіцит бюджету : соціально-економічна природа / В. Башко // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – № 3. – С. 54-63.
2. Бюджетний кодекс України: офіц. текст: за станом на 20 лют. 2016 р. – К.: ЦУЛ, 2016. – 470 с.
3. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2018 рік [Електронний ресурс]. – <http://ibser.org.ua>
4. Вахненко Т.П. Державний борг України та його економічні наслідки / Т.П. Вахненко. – К.: Альтерпрес, 2015. – 153 - 157 с
5. Вахненко Т.П. Особливості формування державного боргу та управління його складовими у період фінансової кризи / Т.П. Вахненко. // Фінанси України. – 2014. – №6. – С. 25-37
6. ВВП України: динаміка, статистика, структура. – [Електронний ресурс]. - <http://index.minfin.com.ua/index/gdp>
7. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку: [монографія] / В.М. Геєць. – К.: [б. в.], 2018. – 735 с.
8. Дикань Т. Джерела фінансування дефіциту бюджету: тенденції у застосуванні та виклики для стабільності державних фінансів України. – 2015. – № 2. – С. 9-17
9. Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2015 - 2019 рік [Електронний ресурс]. - <http://minfin.gov.ua>
10. Мацедонська Н.В. Проблема дефіциту бюджету України та шляхи його збалансування / Ефективна економіка та менеджмент: теорія і практика: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ: Видавничий дім “Гельветика”, 2015. – С. 75-97.
11. Оніщенко В.О. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) / В.О. Оніщенко [та ін.]. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – С. 158

12. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
13. Про Державний бюджет України на 2016 рік [Електронний ресурс]. – 2016. – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
14. Редіна Н.І., Гордєєва Л.П.: Дефіцит бюджету й основні шляхи його подолання в Україні / Фінанси України, 2010 р. №5.
15. Семко Т.В. Вплив державного боргу на стійке функціонування національної економіки / Економіка, фінанси, право. – 2017. – № 6. – С. 15-23.
16. Сова О. Ю. Проблема дефіцитності державного бюджету і шляхи її розв'язання/ О. Ю. Сова // Фінанси України. – 2014. – № 5. – С.76-87
17. Харазішвілі Ю. Про взаємозв'язок дефіциту бюджету та макроекономічних показників в Україні // Економіка України. - 2015. - № 6. - С. 25-37
18. Чугунов І. Я. Фінансова політика у системі соціально-економічного розвитку України / [І.Я. Чугунов, М.В. Тарасюк, Т.В. Канєва та ін.] відп. за вип. І.Я. Чугунов. – Київ, 2016. – 232 с.
19. Шевчук В.О. Макроекономічні ризики прискореної акумуляції зовнішнього боргу в економіці України // Стратегічні пріоритети. – 2016. – №2 (11). – С. 140-165.
20. Шевчук В.О. Ризики фінансової дестабілізації в Україні // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – 2015. – №2. – С. 224-241.
21. Шоля І.В. Деякі проблеми виконання бюджету [Текст] // Казна.– 2016.– № 4–5.– С. 18–23.
22. Ярошенко Ф. О. Бюджетний дефіцит як інструмент посткризового відновлення світової економіки / Ф. О.Ярошенко // Фінанси України. – 2018. – №1. – С. 7-15

23. Ярош Катерина Миколаївна. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук “статистичний аналіз державного боргу України”. Київ – 2016.
24. The Size of the Fiscal Expansion: An Analysis for the Largest Countries - <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2009/020109.pdf>
25. WB: Outlook for Remittance Flows 2015-2017, July 13, 2015 – www.worldbank.org
26. Statistics: fiscal balances and public debt [Electronic resource] / OECD – Available at: <http://www.oecd.org/eco/public-finance/>